

28.05.2019

VPR attīstības padomes sēdē maijā skatīti vairāki būtiski jautājumi

24.maijā Cēsīs uz kopsapulci un Vidzemes plānošanas reģiona (VPR) kārtējo attīstības padomes sēdi pulcējās VPR pašvaldību vadītāji un deleģētie pārstāvji. Kopsapulces laikā klātesošie lēma par Burtnieku novada domes pārstāvja maiņu VPR Attīstības padomē, vienbalsīgi apstiprinot Burtnieku novada pašvaldības domes priekšsēdētāju Edvīnu Straumi turpmākajam darbam padomē.

Deinstitucionalizācija – infrastruktūras projektu veiksmīgai realizēšanai pašvaldībām būs jāaizņemas

Padomes sēdē tika skatīti vairāki būtiski jautājumi, no kuriem viens bija par grozījumiem VPR deinstitucionalizācijas (DI) plānā. Vidzemes DI projekta "Vidzeme iekļauj" vadītāja Ina Miķelsone klātesošos informēja par projekta ieviešanas progresu, norādot, ka šobrīd projekta ietvaros dažādus pakalpojumus saņem vairāk nekā 150 bērni ar funkcionāliem traucējumiem un vairāk nekā 50 cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem. Ņemot vērā to, ka Vidzemē ir neliels pakalpojumu sniedzēju skaits, pašvaldības veidos infrastruktūru sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai. Vienlaikus I.Miķelsone norādīja, ka piešķirtais ERAF finansējums ir nepietiekams, lai nodrošinātu infrastruktūru pakalpojumu sniegšanai pilnā apmērā, jo prognozes rāda, ka reālās infrastruktūras projektu izmaksas pārsniegs atvēlētā finansējuma apjomus. Tas nozīmē, ka pašvaldībām būs jārod papildus finanšu līdzekļi, lai projektus sekmīgi īstenotu. Lai segtu projekta izmaksas pilnā apmērā, pašvaldības plāno ņemt aizņēmumu Valsts kasē, tomēr situācija ar pašvaldību iespējām saņemt aizņēmumus Valsts kasē investīcijas projektu īstenošanai pašvaldību ieskatā ir kritiska. VPR Attīstības padome sagatavojusi oficiālu vēstuli Finanšu ministrijai, vēršot tās uzmanību uz to, ka DI procesa sekmīgai virzībai ir nepieciešams atbalsts Valsts kases aizņēmumu pieejamības risināšanā. "Pašvaldības šobrīd ir ļoti bažīgas par iespējām aizņemties līdzekļus no Valsts Kases, tāpēc gadījumā, ja tām nāktos izvērtēt, kuri no projektiem ir prioritāri, pastāv iespēja, ka tās atteiksies no DI projekta aktivitātēm," norāda I.Miķelsone.

Ņemot vērā, ka šobrīd jau Apes novada pašvaldība ir izteikusi šaubas par iespējām rast papildus finansējumu un atteikusies īstenot infrastruktūras projektu, VPR attīstības padome lēma, ka aktivitātei plānotais finansējums tiks pārdalīts starp blakus esošajiem novadiem, kuros infrastruktūra tiks veidota. Šāds lēmums tika pieņemts, vadoties pēc dabiskajām iedzīvotāju plūsmām uz pakalpojuma saņemšanas vietām, kas visticamāk būs

Vidzemes plānošanas reģions

Jāņa Poruka iela 8
108.kabinets, Cēsīs
Cēsu novads, LV-4101
Tālr.: 64116006
Fakss: 64116012
vidzeme@vidzeme.lv

iepriekš minēto pašvaldību teritorijas. Ņemot vērā faktu par finansējuma pārdali, kā arī nepieciešamību veikt citus precizējumus (piemēram, infrastruktūras objektu adrešu izmaiņas), tiks veikti DI plāna grozījumi.

Sabiedriskais transports – kvalitāte pret pieejamību

Attīstības padomes sēdē tika skatīts arī jautājums par sabiedriskā transporta nākotnes koncepciju no 2021. līdz 2030. gadam, kurā skaidri iezīmēts dzelzceļš kā sabiedriskā transporta sistēmas mugurkauls. Tāpat viens no koncepcijas balstiem būs bezmaksas sabiedriskais transports vietās, kur apdzīvotības blīvums ir mazāks par četriem iedzīvotājiem uz vienu kvadrātkilometru, valsts dotācijas izmaksu segšanai pārsniedz 85% vai arī autobusa noslodze ir zem 2.5 pasažieriem. Kā skaidro Autotransporta direkcijas (ATD) pārstāvji, šāda pieeja ļaus konstatēt, vai konkrētais maršruts ir dzīvotspējīgs, pieņemot, ka gadījumā, ja braukšanas maksa netiks piemērota, bet pasažieru skaits joprojām būs nemainīgi zems, maršruts tiks slēgts. Testēšanas periods tiek prognozēts apmēram 3 gadu garumā. Vidzemes plānošanas reģionā šobrīd iezīmēti jau vairāki novadi, kuros šāds bezmaksas transports varētu kursēt – šādi maršruti plānoti Rūjienas, Alūksnes, Vecpiebalgas un Amatas novada teritorijās. Alūksnes novads (un Mazsalacas novads) izvēlēts arī “transporta pēc pieprasījuma” pilotam, pie kura ieviešanas šobrīd strādā Vidzemes plānošanas reģions, īstenojot Interreg Baltijas jūras reģiona programmas projektu “MAMBA”.

Kā Vidzemes pašvaldību pārstāvjus informēja ATD valdes priekšsēdētājs Kristiāns Godiņš, nākotnes koncepcija paredz mainīt arī kārtību, kā tiks dalīts valsts garantēto pakalpojumu apjoms – dotējamais autobusu maršrutu tīkls. Jūnija otrajā pusē tiks sludināts konkurss par sabiedriskā transporta nodrošināšanu reģionālajā maršrutu tīklā no 2021. gada līdz 2030. gadam, dalot tīklu 16 daļās (lotēs). Vidzemes plānošanas reģiona maršrutu tīkls tiks dalīts 4 daļās, par pamatu ņemot dabīgo pasažieru plūsmu, tāpēc viena no daļām iesniedzas arī Latgales plānošanas reģiona teritorijā. Starppilsētu un reģionālo maršrutu dalījuma vietā nāks A, B un C savienojumi, kur katram no tiem būs atšķirīgas, stingri definētas un vienotas kvalitātes prasības, kopumā uzlabojot pasažieru ērtības un drošību.

Maršrutu tīkla teritoriālais sadalījums lotēs 2021.–2030.

Informācija no ATD prezentācijas 24.05.2019, VPR Attīstības padomes sēdē

Kā informēja pārstāvji no ATD, pārmaiņas plānotas ar mērķi veicināt iedzīvotāju pārsēšanos no privātā autotransporta uz konkurētspējīgu, ērtu, drošu, uzticamu un integrētu sabiedrisko transportu.

“Uzklausot ATD pārstāvju ieceres, konceptuāli piekrītam redzējumam, jo pasažieru drošībai, tostarp ērtībai jābūt prioritārai, tajā pat laikā līdz ar jauninājumiem nedrīkstētu mainīties maršrutu apjoms vai intensitāte, arī cenu politikai nebūtu krasi jāmainās. Reformas nozarē tiešām ir nepieciešamas, bet mēs gribētu atgādināt, ka pieejamībai un iedzīvotāju brīvai mobilitātei būtu piešķirama prioritāra nozīme. Labprāt vēlētos redzēt arī netradicionālākus un elastīgākus risinājumus, izvairoties no turpmākas maršrutu slēgšanas, kā rezultātā cilvēki paliek bez iespējām pārvietoties ar sabiedrisko transportu. Šī ir attālo reģionu problēma, ar kuru ikdienu sastopamies un kuru cenšamies risināt,” komentē VPR Sabiedriskā transporta nodaļas vadītāja Inita Ozoliņa.

Energo pārvaldība Vidzemē – skolu programma; saules paneļu ekonomiskā izdevīguma aprēķinu metodika

Padomes sēdē klātesošos par energoefektivitātes jautājumiem informēja VPR projektu vadītāja Aija Rūse, norādot, ka energoefektivitātei šobrīd piešķirta būtiska nozīme un tā nozarēs ieguvusi jau horizontālu raksturu. Šobrīd VPR strādā pie pašvaldību mudināšanas iesaistīties energoefektivitātes attīstīšanā. A.Rūse uzsver: *“Ir grūti mainīt gan*

Vidzemes plānošanas reģions

izpratni, gan paradumus par to, kā pašvaldībām būtu jānodrošina siltumapgādes un energoapgādes pakalpojumi, tomēr ir skaidrs, ka atpakaļceļa nav. Tāpat liela nozīme ir iedzīvotāju zināšanām, motivācijai un līdziesaistei.” VPR uzsācis īstenot jaunu mācību programmu vairākās izglītības iestādēs Vidzemē par efektīvu enerģijas patēriņu, iesaistot pašvaldības, mācībspēkus un izglītojamos, lai kopīgi mācītos efektīvi izmantot elektroenerģiju un siltumenerģiju, vienlaikus samazinot rēķinus un CO2 emisijas. Gada griezumā 24 izglītības iestāžu ēkas un to 3760 skolēni iesaistījušies izziņošanā un aizraujošā sacensībā par enerģijas patēriņa ietaupījuma iespējām, par pamatu ņemot īpaši sagatavotus mācību materiālus. Šobrīd 5 mēnešu laikā apkopotie rezultāti liecina, ka atsevišķām izglītības iestādēm jau izdevies ietaupīt līdz pat 30% no siltumenerģijas, kā arī līdz pat 40% elektroenerģijas vienīgi ar paradumu maiņu, kas stiprināta zināšanās un to reālā praktizēšanā. Tajā pat laikā veikti novērojumi, secinot, ka siltajā laikā ēkas tikušas ievērojami pārkurinātas. Atklātas arī virkne citu problēmu, piemēram, nepareizi uzstādīti skaitītāji vai skaitītāji, kas nepareizi uzkrāj datus, kā arī dati netiek nolasīti ar precīzu intervālu.

A.Rūse pašvaldību vadītājus iepazīstināja ar vēl vienu aktivitāti, kuras mērķis ir izstrādāt metodiku, pēc kuras ir iespējams izvērtēt, cik ekonomiski lietderīgi būtu ēkai uzstādīt saules paneļus, kā arī, kas ir tie parametri, kuriem izpildoties, saules paneļi ražotu vislielāko enerģijas daudzumu. Šobrīd šāds lietderīguma izvērtējums notiek 11 pašvaldību objektos Vidzemē.

Potenciāls pievienotās vērtības produktu attīstībai Vidzemē vēl nav pilnībā apgūts

Sēdes noslēgumā tika iztirzāts jautājums par augstas pievienotās vērtības produktu izveides izaicinājumiem Vidzemē, sniedzot ieskatu viedo specializāciju jomu attīstībā Vidzemē. Latvijas Universitātes zinātniece un VPR īstenotā Interreg Europe projekta “Vietējo un reģionālo inovāciju ekosistēmu atbalsta politikas instrumenti (ecoRIS3)” eksperte Līga Brasliņa informēja, ka šobrīd Vidzeme rada 4% no Latvijas pievienotās vērtības, turklāt tās izaugsmes rādītājs ir kritiski zems, ieņemot otro zemāko vietu Latvijā - ar pieaugumu vien 3,5% apmērā. Pievienoto vērtību Vidzemē 80 % gadījumu rada apstrādes rūpniecība (visvairāk koksnis, pārtikas produktu un mēbeļu ražošana), tirdzniecība un pakalpojumi.

Veicot pētījumu, secināts, ka Vidzemes uzņēmēji izteikti maz piesakās inovāciju atbalsta pasākumiem uzņēmumos, kā arī maz pieteikumu saņēmti pētniecības un inovāciju izstrādes atbalstam. Aicinot uzņēmējus uz intervijām, atklājušies četri galvenie faktori, kāpēc inovācijas netiek iedzīvinātas – uzskati, ka tam nepieciešamas augstas izmaksas; norāde, ka uzņēmumam nav papildu finansējuma inovācijām; aizdomas, ka ir sarežģīti iegūt valsts dotācijas vai subsīdijas inovācijām; birokrātiskais slogs. Identificēti arī būtiskākie šķēršļi viedo specializācija izaugsmei Vidzemē, priekšplānā izvirzot informācijas par atbalstu pieejamības

Vidzemes plānošanas reģions

un izpratnes trūkumu. Tikpat būtiski attīstību kavē grūtības ar kvalificētu darba spēku un talantu aizplūšanu no reģioniem, sadarbības trūkums ar izcilākajām zinātniskajām institūcijām, sarežģītas valodas lietojums atbalsta pieteikumos un atskaitēs, MVU nepietiekama izpratne par tirgus pieprasījumu un resursu nepietiekamība (gan finanšu, gan cilvēkkapitāla, gan laika). Lai risinātu identificētās nepilnības, sniegts priekšlikums veidot konkrētu rīcības plānu, sekojot trim secīgiem soļiem. Pirmais solis – nodrošināt, ka uzņēmējiem ir pieejams profesionāls eksperts, kurš spēj konsultēt un vadīt uzņēmēju cauri projekta īstenošanas etapiem, iekļaujot arī sadarbību ar pētniecības institūciju. Otrais solis – veidot inovāciju laboratoriju, kurā tiek nozāres uzņēmēji un zinātnieki, nozāres uzņēmējiem prezentējot industrijas izaicinājumus, savukārt zinātniekiem stāstot par jaunākajiem sasniegumiem. Trešais solis – tematisko semināru organizēšana MVU par Industrijas 4.0 sniegtajām iespējām ražošanā, kas risinātu darbinieku trūkumu. Ceturtās industriālās revolūcijas pamatā ir nozāres pilnīga datorizācija, savienojot mehānismus un sistēmas, taču centrā noliekot cilvēku, tam palīdzot vadīt sarežģītus ražošanas procesus.

Attīstības padomes pārstāvji iecerētos soļus uzskata par loģiski secīgiem un neapšaubā to nozīmību, ņemot vērā, ka pētījumā iztaujāti arī uzņēmēji par to pieredzi un saredzētajām nepilnībām, kas kavē inovāciju attīstīšanu. Tāpat priekšsēdētāji norādīja, ka bez inovāciju atbalsta nepieciešams sakārtot arī pamatlietas, piemēram infrastruktūru utt., kas būtiski ietekmē sistēmas funkcionēšanu kopumā.

Citi jautājumi

VPR Administrācijas vadītāja Guna Kalniņa-Priede klātesošos informēja par noslēgto sadarbības līgumu ar Odesas apgabalu Ukrainā, savukārt VPR Projektu un attīstības nodaļas vadītāja Laila Gercāne informēja, ka Vidzemes plānošanas reģions saņēmis uzaicinājumu kļūt par Baltijas jūras reģiona organizācijas BSSSC biedru. Biedra statuss ļautu pārstāvēt Latvijas reģionu intereses Baltijas jūras reģionā, ņemot vērā, ka viens no organizācijas mērķiem ir aktīvi iesaistīties politiskajās diskusijās un lobēt jautājumus, kas īpaši svarīgi būtu tieši reģioniem.

Tāpat valdes locekļa statuss ļautu iesaistīties rekomendāciju sniegšanā Eiropas Savienības Baltijas jūras reģiona (EUSBSR) stratēģijai, kā arī līdzdarboties ES kohēzijas politikas veidošanā.

Jautājumiem: Guna Kalniņa-Priede, VPR administrācijas vadītāja, mob.t. +371 29477997, guna.kp@vidzeme.lv.

Informāciju sagatavoja: Anita Āboliņa, VPR sabiedrisko attiecību vadītāja, anita.abolina@vidzeme.lv, mob.t.+371 29454752.